

SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI DEEPPAKE TEXNOLOGIYALARI VA ZAMONAVIY JURNALISTIKADA AXBOROT ISHONCHLILIGI MUAMMOSI

Islomova Zulfiya Faxriddin qizi, Zinatullayeva Malika Orif qizi

UzJOKU, Jurnalistika fakulteti talabalari

Annotatsiya: Raqamli transformatsiya jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi jurnalistika sohasida yangi imkoniyatlar yaratish bilan birga axborot xavfsizligi va ishonchliligiga oid jiddiy muammolarni yuzaga keltirmoqda. Ushbu maqolada deepfake texnologiyalarining ommaviy kommunikatsiyaga ta'siri, jurnalistik faoliyatda yuzaga kelayotgan axloqiy va professional muammolar hamda ularni bartaraf etishning samarali mexanizmlari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, deepfake kontent jurnalistikaga bo'lgan ishonchni pasaytiradi, ammo media savodxonlik, fact-checking tizimlari va normativ-huquqiy mexanizmlar orqali bu xavflarni kamaytirish mumkin.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, deepfake, jurnalistika, axborot ishonchliligi, ommaviy kommunikatsiya, media savodxonlik, fact-checking.

Аннотация: В условиях цифровой трансформации стремительное развитие технологий искусственного интеллекта создает новые возможности для журналистики, одновременно порождая серьезные проблемы, связанные с достоверностью информации. В данной статье анализируется влияние технологий deepfake на массовую коммуникацию, этические и профессиональные вызовы современной журналистики, а также технологические, правовые и институциональные механизмы их преодоления. Результаты исследования показывают, что deepfake-контент снижает уровень доверия к средствам массовой информации, однако внедрение обязательной маркировки AI-контента, систем фактчекинга и развитие медиаграмотности способны существенно снизить риски дезинформации.

Ключевые слова: искусственный интеллект, deepfake, журналистика, массовая коммуникация, достоверность информации, фактчекинг, медиаграмотность.

Abstract: In the context of digital transformation, the rapid development of artificial intelligence technologies creates new opportunities for journalism while simultaneously raising serious challenges related to information credibility. This article examines the impact of deepfake technologies on mass communication, ethical and professional challenges in contemporary journalism, and technological, legal, and institutional mechanisms for addressing these issues. The research findings indicate that deepfake content undermines public trust in media; however, mandatory AI content labeling, fact-checking systems, and media literacy development can significantly reduce the risks of disinformation.

Keywords: artificial intelligence, deepfake, journalism, mass communication, information credibility, fact-checking, media literacy.

So'nggi yillarda sun'iy intellekt (AI) texnologiyalarining jadal rivojlanishi global axborot makonini tubdan o'zgartirmoqda. Xususan, generativ modellar asosida yaratilayotgan deepfake video va audio kontentlar ommaviy axborot vositalari faoliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Deepfake texnologiyasi inson yuzini, ovozini va harakatlarini yuqori aniqlikda taqlid qilish imkonini berib, axborot manipulyatsiyasi uchun yangi imkoniyatlarni yaratdi. Jurnalistika sohasida esa axborotning aniqligi va ishonchliligi fundamental tamoyil hisoblanadi. Shu bois deepfake texnologiyalarining keng tarqalishi jurnalistika professional standartlariga jiddiy tahdid sifatida qaralmoqda.

Mazkur tadqiqotda kontent tahlili, taqqoslama tahlil, nazariy tahlil, ekspert fikrlarini o'rganish metodlari qo'llanildi.

Deepfake texnologiyalarining jurnalistikaga ta'siri katta. Malasan deepfake kontentning asosiy xavfi shundaki, u vizual va audio jihatdan ishonchli ko'rinadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, auditoriyaning katta qismi video materiallarni haqiqat sifatida qabul qiladi. Bu esa "ko'rganing – haqiqat" paradigmasining buzilishiga olib kelmoqda. Deepfake texnologiyalari siyosiy kampaniyalar, jamoatchilik fikrini shakllantirish va ijtimoiy beqarorlikni kuchaytirishda qo'llanilishi mumkin. Bu esa ommaviy kommunikatsiya tizimida dezinformatsiya miqyosini kengaytiradi. Jurnalistlar axborotni tekshirish, tasdiqlash va faktlarni aniqlash bo'yicha yanada murakkab vazifalarga duch kelmoqda. Deepfake sharoitida fakt-checking jarayoni texnologik va institutsional darajada kuchaytirilishi zarur.

Deepfake texnologiyalarining jurnalistika sohasiga keltirayotgan xavflarini kamaytirish uchun kompleks va ko'p bosqichli yondashuv zarur. Avvalo, texnologik yechimlarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, sun'iy intellekt asosida ishlovchi deepfake aniqlash algoritmlarini ishlab chiqish va ommaviy axborot vositalarining ish jarayoniga integratsiya qilish zarur. Bunday tizimlar video va audio kontentdagi manipulyatsiya izlarini aniqlab, jurnalistlar va auditoriyani soxta materiallardan ogohlantirishi mumkin. Shuningdek, raqamli suv belgisi (digital watermarking) texnologiyalarini qo'llash orqali original kontentni himoyalash va uning muallifligini tasdiqlash imkoniyati mavjud.

Bundan tashqari, institutsional va huquqiy mexanizmlarni kuchaytirish deepfake muammosiga qarshi kurashda muhim omil hisoblanadi. Xususan, soxta kontent yaratish va tarqatishga nisbatan aniq huquqiy normalarni ishlab chiqish, javobgarlik choralari belgilash hamda OAV uchun etik kodekslarni yangilash zarur. Fact-checking tashkilotlari va mustaqil tekshiruv markazlarini davlat va nodavlat darajada qo'llab-quvvatlash jurnalistika ekotizimida axborot ishonchliligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Shuningdek, media savodxonlikni oshirish deepfake xavfini kamaytirishning muhim yo'nalishlaridan biridir. Ta'lim muassasalarida media savodxonlik fanlarini joriy etish, jurnalistlar uchun sun'iy intellekt va raqamli verifikatsiya bo'yicha maxsus treninglar tashkil etish, jamoatchilik uchun axborotni tanqidiy tahlil qilish bo'yicha ommaviy kampaniyalar o'tkazish zarur. Bu orqali auditoriyada axborotni tanlash, tekshirish va baholash madaniyati shakllanadi.

Muommolarning yechimi sifatida, normativ-huquqiy shaffoflik mexanizmlarini joriy etish kerak. Deepfake texnologiyalarining jurnalistikaga salbiy ta'sirini kamaytirish uchun normativ-huquqiy shaffoflik mexanizmlarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, sun'iy intellekt yordamida yaratilgan video va audio materiallarni majburiy markirovka qilishni nazarda tutuvchi qonunchilik tashabbuslarini ishlab chiqish zarur. Bunday yondashuvga ko'ra, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalarda e'lon qilinayotgan kontent sun'iy intellekt orqali yaratilgan taqdirda, uning AI yordamida tayyorlangani maxsus belgi yoki yozuv orqali aniq ko'rsatilishi lozim.

Mazkur huquqiy talabning joriy etilishi bir necha muhim natijalarga olib keladi. Avvalo, auditoriya kontentning kelib chiqishini aniq bilish imkoniga ega bo'ladi, bu esa axborot iste'molida shaffoflikni ta'minlaydi. Ikkinchidan, jurnalistlar va fact-checking tashkilotlari uchun tekshiruv jarayoni soddalashadi, chunki kontentning sun'iy yoki real ekani dastlabki bosqichdayoq aniqlanadi. Uchinchidan, mazkur talabni bajarmagan shaxslar yoki platformalarga nisbatan ma'muriy yoki jinoiy javobgarlik choralari belgilash orqali dezinformatsiya tarqatishning oldi olinadi.

Shu tariqa, sun'iy intellektda yaratilgan kontentni majburiy markirovka qilish tizimi jurnalistikada axborot ishonchligini ta'minlash, fact-checking jarayonlarini tezlashtirish va raqamli kommunikatsiya muhitida mas'uliyatli kontent ishlab chiqarishni rag'batlantirishga xizmat qiluvchi muhim institutsional mexanizm sifatida qaralishi mumkin.

Umuman olganda, deepfake muammosini samarali bartaraf etish faqat texnologik yondashuv bilan cheklanmay, huquqiy, institutsional va ta'limiy choralalar bilan uyg'unlashgan kompleks strategiyani talab etadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, deepfake texnologiyalari jurnalistikaga ikki tomonlama ta'sir ko'rsatadi: bir tomondan, kontent ishlab chiqarishni avtomatlashtiradi, ikkinchi tomondan, axborot manipulyatsiyasi xavfini oshiradi. Ommaviy kommunikatsiya nazariyasi nuqtai nazaridan, bu jarayon axborot ekotizimida ishonch inqirozini yuzaga keltirishi mumkin. Shu sababli jurnalistika faqat texnologik emas, balki etik va institutsional transformatsiyadan ham o'tishi lozim.

Mazkur tadqiqot sun'iy intellekt asosidagi deepfake texnologiyalarining jurnalistika sohasiga ta'sirini tahlil qildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, deepfake kontent ommaviy axborot vositalarida axborot ishonchligi muammosini keskinlashtirmoqda. Biroq texnologik, huquqiy va ta'limiy choralalar orqali bu xavflarni kamaytirish mumkin.

Zamonaviy jurnalistika sun'iy intellekt davrida ishonchli axborot ishlab chiqarish institutiga aylanishi uchun fact-checking mexanizmlarini kuchaytirishi, media savodxonlikni rivojlantirishi va etik standartlarni yangilashi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Chesney, R., & Citron, D. K. (2019). Deepfakes and the new disinformation war: The coming age of post-truth geopolitics. *Foreign Affairs*, 98(1), 147–155.

2. Mirsky, Y., & Lee, W. (2021). The creation and detection of deepfakes: A survey. *ACM Computing Surveys*, 54(1), 1–41. <https://doi.org/10.1145/3425780>
3. Floridi, L., Cowls, J., King, T., & Taddeo, M. (2020). How to design AI for social good: Seven essential factors. *AI & Society*, 35(3), 689–707.
4. Wardle, C., & Derakhshan, H. (2017). Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making. Council of Europe Report.
5. Vaccari, C., & Chadwick, A. (2020). Deepfakes and disinformation: Exploring the impact of synthetic political video on deception, uncertainty, and trust in news. *Social Media + Society*, 6(1). <https://doi.org/10.1177/2056305120903408>
6. European Union. (2023). Artificial Intelligence Act (AI Act). European Parliament and Council Regulation.
7. Silverman, C. (2016). Verification Handbook: A definitive guide to verifying digital content for emergency coverage. European Journalism Centre.
8. Tandoc, E. C., Lim, Z. W., & Ling, R. (2018). Defining “Fake News”: A typology of scholarly definitions. *Digital Journalism*, 6(2), 137–153.
9. UNESCO. (2021). Journalism, ‘Fake News’ and Disinformation: Handbook for Journalism Education and Training. Paris: UNESCO Publishing.
10. Livingstone, S. (2014). Developing social media literacy: How children learn to interpret risky opportunities on social network sites. *Communications*, 39(3), 283–303.

